

IOAN ALEXANDRU - LANDMARKS OF RELIGIOUS POETRY

Bianca CRUCIU, PhD Candidate, "Petru Maior University" of Târgu-Mureș

Abstract: Alexandru Ioan the most representative Romanian poet of religious poetry with a strong poetic, artistic, historical and social sense all revealed through his poetry. The poet's peasant root is highlighted in almost all his poems, he tries to go through things to sense the spirit. His entire poetry is inspiration and grace. For him "nothing could be otherwise than it is." And he constantly has that inner power as well as Blaga of returning to the original and the primordial essence of things from the very beginnings. He gives us a pure and full of candour poetic of profound and constant search for the divine and moral justification of existence, bringing him fully the gratitude of being placed among the few writers whose creative interior reflects his artistic grandeur.

Keywords: religious poetry, inspiration, grace, primordial

Conștiința vocației lui Ioan Alexandru i-a dat acea gravitate, grație și grandoare timpurie regăsită în întreg universul său poetic și providențial încheat în versurile sale simple și puternice¹. Cu adânci rădăcini în Goga și Blaga, făcând parte din familia tradiționaliștilor și mesianicilor transilvăneni, convins fiind ca "poetii sunt mai mult a limbii decât ai lor", a fost un căutător în profunzimi, fantezia sa creatoare sprijinindu-se pe elementele prelevate ale pământului și luminii². Poetul își asumă necondiționat responsabilitatea existenței pentru ca existența sa este irepetabilă și unică" un altul în afară-mi pe măsura/nu există" (Oedip)³. Unicitatea poeziei sale este "inspirație și har", dar și un mod de a-l scoate pe om din acea singurătate, din uitare, ca mai apoi să-l poată reda fiorului eternității prin aceasta resacralizând poezia, iar ca ales al comunității este și Profetul care "prezice" ele ce vor să vină.⁴

Rădăcina sa Țărănească este subliniată în mai toate poemele ca o notă specială, crezul său fiind acela că se poate face o poezie modernă sau" metaforică" abordând lumea așa cum este ea - de altfel el prin poezie încearcă să treacă prin lucruri pentru a putea intui spiritul" universul din vatră satului primordial, surprinzând zbuciumul tragic, neistovit al viului în Univers⁵. La Ion Alexandru "nimic nu poate fi altfel decât este", are acea întoarcere magnifică spre originar ca și Blaga -(dacă este să-l considerăm ca pe un postulat preluat din Blaga), prin aceasta el făcând parte dintre pușinii scriitori ai căror creație își reflectă din interior măreția dramatică.⁶

Locul său de baștină nu este un simplu punct geografic ci este o patrie spirituală, faimoasa INSULĂ unde pâlpâie o candelă luminoasă, unde sufletele celor ce au fost și ale

¹ Bușulenga, Z.D., În prefața volumului de poezii "Ioan Alexandru", Editura Eminescu, București, 1983.

² Idem, pg. 7.

³ Alexiu, L., Ideografii lirice contemporane, Editura Facla, Timișoara, 1977, pg. 44.

⁴ Poantă, R., Crestomație de critică literară, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1983, pp. 217-218.

⁵ Idem, pp. 16-17.

⁶ Pop, I., Poezia unei generații, Editura Dacia, Cluj, 1973, pp. 195-196.

celor ce există se adună într-o perfectă comuniune “Lumină te slăvesc și cânt/Fără să știu de ce lumină/Lumini tot vin și se depun/Lumină sunt răsfrântă din lumină/...”,⁷ deținând o fervență “puternică vocație a teluricului sentimental nu numai atunci când se simte încercat de acea beție demonstrativă atât de caracteristic ardelenescă dar și în dezghiocarea imaculată a imaginației, într-o poezie limpidă, proaspătă, sustrasă, prescripțiilor de pură virtuozitate.”⁸

Poetul oficiază în slujba cuvintelor, ca în “Marele preot” ca într-o permanentă sărbătoare a poeziei, a creației sacre aspirând spre adevărurile ultime, spre lumina fără apus a lucrurilor, spiritului - poezia sa devenind “res sacră, res universalis”, poezia lui slujind cunoașterii dar exaltă valoric unei spiritualități întrupate în contextul poetic al patriei.⁹

În poezia să găsim atitudini și idei înalte cu vocație modelatoare, dar și un farmec simplu al unei creații care se împlinește în trepte complementare, este ca o întoarcere către noi înșine, ca un îndemn spre regăsire pe căile curate ale tradițiilor de demult redeschise de meditație solemnă, simplă dar sărbătorească împodobită a poetului.¹⁰

Lui îi revine misiunea de a se împotrivi întunericii cu mijloacele luminii, poezia lui “devenind depozitara unui mister absolut al vieții și morții, care cuprinde toate dimensiunile pe care se desfășoară aventura supremă a spiritului”¹¹. Ca o “litanie” murmurată poezia lui trebuie rostită în șoaptă, este un mare psalm repetat cu credință de poet. “Mă trag din neam străvechi, din cântăreți dieci, în stranele bisericilor ardelenescă”¹². Poezia are amprenta unei ambianțe spirituale, are o puritate extraordinară, pe care o degajă cuvintele, au o forță magnetică de a crea starea de grație.¹³

Întreaga mistică a poetului este una de natură filozofică (cf E. Barbu). Între moarte și viața, între macerație și germinația colosală la scară cosmică nu se întrevide nici o demarcație. Lirica sa religioasă fiind liantul care ține omul, poetul în legătură cu Divinitatea, cu Dumnezeu. În această emoție se menține atât cel care scrie dar și acel care citește de unde rezultă că tocmai în aceasta constă fascinația textelor religioase și bogăția lor pentru că ele transfigurează sufletul omului. Poetul se simte a fi un mărturisitor a lui Hristos și un responsabil de și pentru ce scrie. Că trăsătura definitorie a liricii sale religioase sunt puritatea, candoarea în fața vieții, absența prejudecăților. Profunzimea eului liric denotă o iscoditoare și permanentă căutare a divinului dar și a unei justificări morale a existenței.

El evită expunerea directă a ideii poetice și se detașează de simplitate și firescul elementar preferând în schimb rafinamentul și o energie personală și vibrantă a versului; este o poezie a maturității de conștiință, are un “ceva” de sorginte divină căreia i se da “Cuvântul” pentru cuvântare dar și crezul că deși vă veni un moment când poetul cu trupul fizic va trebui” să plece” va rămâne ceva sfânt, poezia” atunci când mor, mă-nvie poezia”. Starea de bine, de fericire de atunci o anticipează spunând că va fi una asemănătoare cu cea pe care o avea pruncul Hristos în brațele Fecioarei Maria, iar din starea aceea de liniște

⁷ Barbu, E., O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent. Poezia românească contemporană, Editura Eminescu, București, 1975, pg. 282 .

⁸ Alexiu, L., op.cit., pg. 48.

⁹ Bușulenga, Z.D., op.cit., pg.11.

¹⁰ Idem, pg. 11.

¹¹ Idem, pg. 6.

¹² Barbu, E., op.cit., pg. 279 .

¹³ Idem, pg. 282.

paradisiacă, divină se va renaște” din nou cuvânt pentru altare”. Mai știe că și este convins de aceasta că datorită statorniciei, trăiniciei poeziei în sine, Cuvântul poetului nu moare niciodată, știe că va “umbla – nainte și n-apoi prin veacuri” dovedind și de această dată sorgintea țărănească sănătoasă și plină de smerenie “poetul știe că va dormi spre o nouă înviere sub stele în cerdacuri”.

Viziunea lui Ioan Alexandru este una pur autentic creștină. Motivul căutării divinității este unul personal dobândirea mântuirii semenilor dar și a sa personală. Prin poemele sale se întrevăd răspunsuri la unele întrebări existențiale care frământa lumea, el, poetul poate fi privit ca un ales al providenței pentru a aduce în lume răspunsuri la chemările Logosului spre fericirea veșnică.

Ca ființă sublimă care scrutează înălțimile siderale ale creației, poetul prin Cuvântul sau prinde viață, este viu, pentru că el însuși este viu, este om din carne și pulsează în el ca ființă fiorul vieții. Cuvântul poetului este starea sa de veghe “un sacrament” o “hrană pentru toți și toate” și în această ipostază de slujitor al altarului Cuvântului poetul nu poate fi decât preot, profet fără prihană - își arogă indubitabil misiunea sacerdotală a preoției universale când toți suntem chemați la această misiune - “Nu poate fi poetul decât slujitor/Profet și preot fără de prihană/Logosului foc mistuitor/” –(Poetul). Poetul își arogă aceeași soartă prin răstignire când “Iubirea zămislită-n umilință/Macină umbra golului mormânt”. Viața poetului este una de urcare pe Golgota vieții cu urcușuri și coborâșuri, cu împliniri și neîmpliniri dar cu nădejdea în Înviere și Veșnicie.

Ca virtute creștină” iubirea “la Ioan Alexandru este “milă”, “credința fără fapte moartă este”, iar poetul vine să completeze “fără milă dragostea e moartă și în curând ulciorul se deșartă” ulciorul în cazul de față fiind ființa umană. Milă și milostenia sunt două noțiuni care vin să întărească ideea de iubire,” unde nu-i milă, nu e nici iubire/dragostea e milostivire/stingere de sine nesfârșită “, prin Dragoste însuși Hristos ne-a adus izbăvirea, mântuirea, viața veșnică, Raiul. “Nici prin moarte nu scapi de iubire” (Iona), faptul că iubirea este eternă, nemuritoare este o nevoie, o necesitate, o realitate trebuincioasă indispensabilă a tot în această lume dar și dincolo de zările ei. Regăsim, de asemenea motivul morții cuprins în filonul creștin al credinței și anume că după viața de aici, de pe pământ, există o altă viață veșnică “fugi de moarte, dai de înviere” (Iona). Poetul afirmă ferm că nu se teme de moarte care ca și la Blaga "e marea Trecere", moartea e trecere nu mă tem/de moarte ci de iubire ar trebui”. Spune Ioan Alexandru ar trebui să ne temem dacă n-am avea Iubire – dacă nu o avem am pierdut totul – “dacă dragoste nu e nimic nu e” (Shakespeare), este pe deplin conștient că exersarea și împlinirea Iubirii aici pe pământ dă valoare vieții veșnice “Căci viețuirea în eternitate/Îmi este dată pe cât pot iubi” (Lucrarea Iubirii) și că “pe cât m-a rănit iubire se vor vedea pe față/Transfigurate rănile în nimb”. Atunci când se conștientizează experiența Iubirii, ori absența ei, ori lucrarea de impropriere a Iubirii, sau mai precis lucrarea de impropriere a virtuții Iubirii prin pocăință, credință, rugăciune,” pe lacrima nădejzii lucrătoare/începe lecuirea de pe-acum”/ și cu cât Iubirea e mistuitoare lucrează – “e paradis unde-i pustiu și scrum” (Lucrarea Iubirii), de unde efectul de terapie al Iubirii, de vindecare, de eliberare și de câștigare a fericirii încă de pe pământ.

Mărturisirea de credință a poetului este marcată evident în poemul “Transplant”, prin care mărturisește că” și cu altă inimă în piept/Iubirea mea întreaga-i pentru Tine/Și din țărâna am să mă deștept/Cu același dor al stingerii de sine”. Totul pe pământ este relativ se

poate pierde - la un moment dat, dar important este să nu ne pierdem sufletul ca cel mai prețios dar divin primit de fiecare în parte. Poetul scoate la lumină distanță dintre cele două iubiri iubirea eros (iubirea de plăcere) și iubirea agape (iubirea creștină, frățească) una este aducătoare de patimi, iar alta de virtuți - "De la Eros la Agape/Drum lung amețitor/Pustia mârâie pe-aproape/Uratu-i cel danțai însoțitor" (Cale Lungă).

În creștinism Dumnezeu se relevă prin Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, la Ioan Alexandru "Tradiția înseamnă transbordare/din mână-n mână devenind mai sfânt", cu cât transpare-n fiecare icoană celuilalt pământ".

Harul Divin, acea energie necreată, se revarsă tainic și benefic, "dezlănțuie puterile Divine, dansul focului mistuitor", peste "cea mai destrămată creatură în care stropi de rouă nu poate fi cuprins/este prilej de milă, de aură/de paradisul rugului nestins". Duhul Sfânt este un rug nestins ce arde permanent, veșnic și fără El făpturile "n-au nicio tărie". "Ca de la sine n-am nicio tărie în cele mai umile care nu-s", dar cu toate acestea Duhul "îngenunche slăvile de sus", dăruind darurile sale și binecuvântând întru bucuria credinței.

Poetul recunoaște ca Iisus Hristos care este Stăpânul Cosmosului este "Mielul", "blândețe numai și iubire". Fericitul Augustin spunea "Dumnezeu este iubirea care nu ne poate refuza nimic" și ca "Pe curcubeul focului de apoi/cu stele culese-n paraclise/strămută jertfă-n sângele din noi/din flăcările rănilor deschise". Că nicio taină nu s-a săvârșit fără El, "pe crucea istoriei fără murmurul sângelui Său, Cosmosul stă pe creștetul său blând/constelații întind mâini rătăcite/spre murmurele acestui crin izvor "(Imnul Mielului).

În poemul "Jertfa Laudei" reunește puterea de izbăvire a "jertfei laudei din iubire", învierea Lui, pentru că "n-a mai rămas în suflete dure/să nu fie străpunsă de înviere". Căci cu toate că și viața și moartea sunt două realități indiscutabile "oricât moartea mai stăpânește încă/iubirea în noi e mai adâncă", ceea ce înseamnă că moartea nu este decât un prag spre o altă existență, realitate, spre o înviere veșnică, spre o viață alături de Hristos cel viu care este iubirea permanentă, eternă și neînserată și că "nu poate fi în Cosmos târguire/să nu fie-nghițită de iubire". Iubirea fiind totul și cea care neutralizează și normalizează, este un balsam cu care ungi sufletul, cugetul, ființa și credința.

Alături de teme abordate din Biblie, în poezia să se regăsească și anumite poeme pedagogice în care poetul sugerează o anumită conduită pentru a putea conviețui în societate, în comunitate. Sunt prezente astfel virtuțile creștine: credința, nădejdea și dragostea. Un astfel de poem pedagogic este "Iubire" în care se întrevede importanța iubirii de vrăjmaș, "să-l iubești pe vrăjmaș înseamnă/a-i da lui însuși șansa de a iubi".

O altă virtute insuflată prin poezie este milă, "să nu-l treci cu vederea pe cerșetor înseamnă/să se desprindă însuși a jertfi". Chiar dacă ești sărac, jertfă pentru cel de lângă tine este binecuvântare, care se întoarce înapoi înspre tine de la Dumnezeu - "În lacrimi, mai ales comoară/în stingerea de sine, în frământ/prin painea-mpărtășită-n fapt de seară/prisosește hrana din cuvânt.

Povestea protopărinților noștri Adam și Eva este surprinsă artistic de către Ioan Alexandru în poezia "Adam", care își recunoaște vina nerespectării poruncii Lui Dumnezeu de a nu mânca din fructul oprit, conștientizând adevărata sa stare, cu toate că El Creatorul a dorit ca omul Adam și Eva să trăiască și să fie veșnic tineri, frumoși și nemuritori, "s-a rușinat Adam când a căzut/rămase încă prunc din fire/semn că totul nu-i pierdut/s-a tras în strai de ispășire".

Întreaga poezie a lui Ioan Alexandru este un sfânt edificiu poetic înălțat spre eternitate. El se vede responsabil și dator, afirmând că “noi scriitorii avem o mare datorie față de poporul nostru milenar de a aduce la lumina experiența lui de-a lungul istoriei”. “Poezia sa este expresia realului; poetul nu e demiurg să poată depăși granițele realului ci inspirat să poată cuprinde și pătrunde taina celor ce sunt. În sufletul poetului, lucrurile lumii își dobândesc căldura și simplitatea originară și esențial viitoare”. (14)

Ioan Alexandru face parte dintre poeții cu o sensibilitate aparte, creându-și o operă care impresionează prin originalitate și singularitate, intelectualizând și înfăptuind o profunditate particulară în întreaga sa poezie. Ca intelectual desăvârșit discursul sau liric este semnificativ și scoate în evidență grandilocvența, dar și simplitatea și autonomia poeziilor sale. Întreaga sa poezie, deși în aparență sugerează simplitatea, este pătrunsă de un rafinament și o energie vibrantă care îi dă o maturitate deplină și o conștiință valorică proprie.

Bibliografie

- Ion Pop, *Poezia unei generații*, editura Dacia Cluj 1973.
Lucian Aleziu, *Ideografii lirice contemporane*, editura Facla, Timișoara 1977.
Ioan Alexandru, *Poezii ediție bilingvă româno-italiană*, editura Eminescu, București 1983.
Eugen Barbu, *O istorie polemică și antologică a Literaturii Române de la origine până în prezent-Poezia românească contemporană*, editura Eminescu, București 1975.
Ioan Alexandru-*Iubirea de patrie volumul II eseuri*, editura Eminescu, București 1985.
Ioan Alexandru, *Imnele iubirii*, editura Cartea românească, București 1984 ediția a II-a.
Poantă, R., *Crestomație de critică literară*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1983